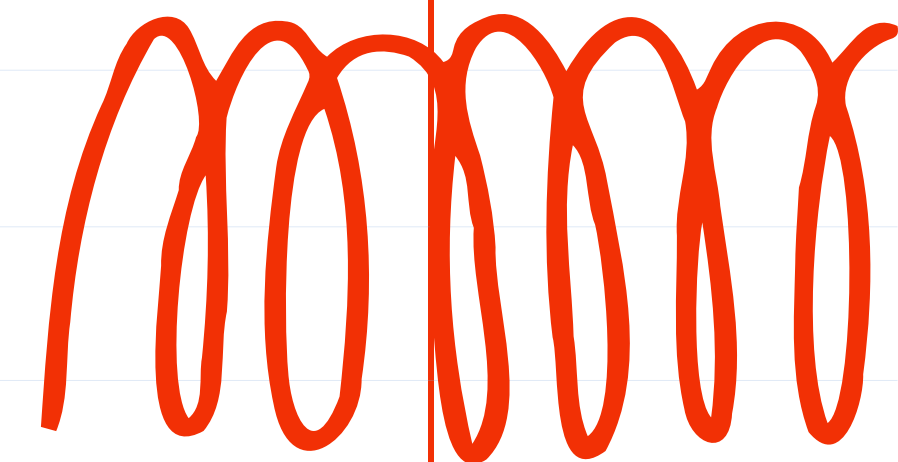

Temat: Folklor, dezinformacja
i literatura – od Dziadów
do Internetu, czyli mecha-
nizmy wiary i manipulacji

LEKCJA POLSKIEGO

Porównajmy oba teksty: co je łączy?

TEKST 1

„Czego potrzebujesz, duszeczko,
Żeby się dostać do nieba?” (...)

„A kto prośby nie posłucha,
W imię Ojca, Syna, Ducha”(…)

„Zostawcież nas w pokoju!
A kysz, a kysz!”

TEKST 2

Ta wiadomość pochodzi z Holandii i krąży po świecie już 10 razy. Została wysłana do Ciebie na szczęście. Osoba, która ją roześle, otrzyma wielką fortunę. Wyślij tę wiadomość do 10 osób, których uważasz za przyjaciół. Nie zatrzymuj jej! Musisz ją wysłać w ciągu 96 godzin. Jan Kowalski otrzymał ją i po 4 dniach wygrał na loterii. Anna Nowak zignorowała ją i wkrótce potem straciła pracę. Nie przerywaj łańcuszka!

Porównajmy oba teksty: co je łączy?

TEKST 1

„Czego potrzebujesz, duszeczko,
Żeby się dostać do nieba?” (...)

„A kto prośby nie posłucha,
W imię Ojca, Syna, Ducha”(...)

„Zostawcież nas w pokoju!
A kysz, a kysz!”

**W „Dziadach” cz. II określony jest sposób
przywoływania każdego z duchów.**

TEKST 2

Ta wiadomość pochodzi z Holandii i krąży
po świecie już 10 razy. **Została wysłana do
Ciebie na szczęście. Osoba, która ją roześle,
otrzyma wielką fortunę. Wyślij tę wiadomość
do 10 osób, których uważasz za przyjaciół.
Nie zatrzymuj jej! Musisz ją wysłać w
ciągu 96 godzin.** Jan Kowalski otrzymał ją
i po 4 dniach wygrał na loterii. **Anna Nowak
zignorowała ją i wkrótce potem straciła
pracę. Nie przerywaj łańcuszka!**

Obietnica szczęścia

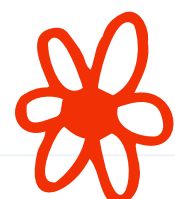
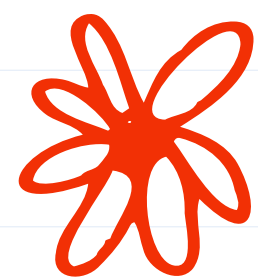
Wiara w Boga lub los

Emocje, najczęściej
groźba, zapowiedź
konsekwencji

Określony rytuał

Folklor

kultura ludowa – wszystko to, co ludzie tworzyli i przekazywali sobie z pokolenia na pokolenie.

Twórca jest anonimowy: Kto wymyślił legendę o Smoku Wawelskim albo przyśpiewkę „Wlazł kotek na płotek”?

Przekaz jest ustny: Babcia opowiadała to mamie, mama opowiedziała to Tobie. Historie, piosenki i zwyczaje żyły w ludzkiej pamięci.

Ma wiele wersji: Ta sama legenda opowiadana w dwóch różnych wsiach mogła mieć trochę inne szczegóły. Każdy dodawał coś od siebie.

Łączy lokalną społeczność: Zwyczaje takie jak malowanie pisanek czy śmigus-dyngus łączyły ludzi z danego regionu. Dawały im poczucie, że są „swoi”.

Netlor

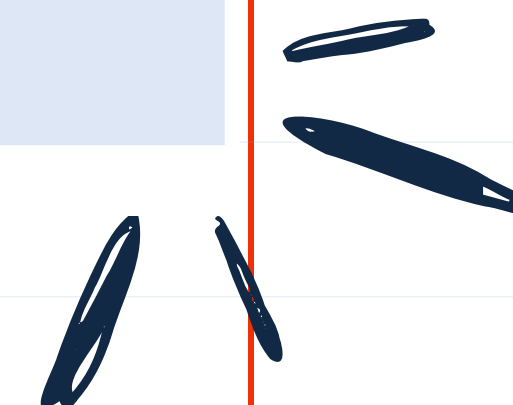
„folklor” internetu – to nowa forma „kultury ludowej”, która powstaje i żyje w sieci. Działa na identycznych zasadach co stary folklor, tylko narzędzia się zmieniły. Zamiast opowieści przy ognisku są rolki i posty na wallach.

Twórca jest (zwykle) anonimowy: Kto stworzył pierwszego mema z „Distracted Boyfriend”? Zanim się zorientujesz, autor już dawno zniknął, a jego dzieło żyje własnym życiem.

Przekaz jest wirusowy (viralowy): Zamiast przekazu ustnego jest przycisk „udostępnij”. Dzielisz się memem, filmikiem na TikToku czy śmieszną pastą, wysyłając ją znajomym.

Ma wiele wersji (remiksy): To najważniejsza cecha! Jeden szablon mema może mieć tysiące wariantów. Dźwięk na TikToku jest używany w setkach tysięcy filmów na różne sposoby. Netlor ciągle ewoluuje i jest remiksowany.

Łączy globalną społeczność: Netlor nie łączy ludzi z jednej wsi, ale ludzi o podobnych zainteresowaniach na całym świecie. Jeśli rozumiesz niszowe memy o jakiejś grze, to jesteś częścią jej globalnej społeczności.

Łańcuszek szczęścia to nie tylko niewinna wiadomość – to **forma cyfrowej manipulacji, która wykorzystuje ludzkie emocje i brak krytycznego myślenia. Jest więc przykładem dezinformacji, ponieważ:**

- zawiera nieprawdziwe (obiecywane) szczęście, nagrodę lub uniknięcie nieszczęścia;
- wykorzystuje mechanizmy psychologiczne, bazują na strachu lub nadziei;
- rozprzestrzenia się wirusowo (instrukcje typu: wyślij do 10 osób);
- nie podaje autora i źródła informacji;
- użytkownicy nieświadomie stają się narzędziem w rękach twórców manipulacji.

